

» Pripravila: Dr. Simona Kostanjšek Brglez, ZRC SAZU, Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta

KULTURNA DEDIŠČINA

UMETNOST
ZA
TURIZEM

Prispevek je nastal v okviru projekta Umetnost za turizem. Umetnostnozgodovinske vsebine kot podlaga razvoju trajnostnega turizma Vzhodne Slovenije, ki ga sofinancirata Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS in Evropski sklad za regionalni razvoj, ter v okviru raziskovalnega programa Slovenska umetnostna identiteta v evropskem okviru (P6-0061), ki ga iz državnega proračuna sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS.

Kip Antona Martina Slomška v Slovenski Bistrici

Kip Antona Martina Slomška iz leta 1938

stoji pred župnijsko cerkvijo sv. Jerneja v Slovenski Bistrici. Njegov avtor je mariborski kipar, pozlata in restavrator Ivan Sojč.

Ivan Sojč, najplodovitejši cerkveni kipar prve polovice 20. stoletja na slovenskem Štajerskem, se je rodil leta 1879 v Ljubnici pri Vitanju. Znanje in izkušnje je pridobil v številnih delavnicah doma in v tujini. Leta 1908 je na pobudo dunajskega kiparja Ludwiga Schadlerja odprl lastno delavnico, sprva v rojstnem kraju, od leta 1911 pa je živel in delal v Mariboru. Umril je marca 1951. Z njegovimi oltarji, tabernakliji in posameznimi kipi so opremljene številne cerkve na Štajerskem, Koroškem, v Prekmurju in na Hrvaškem.

Ob cerkveni opremi je snoval še spomenike, fasadne kipe, izdeloval figuralne nagrobnike, portrete in drugo.

Upodobitev Slomška

Sojč je naredil tudi nekaj kiparskih del, ki prikazujejo Antona Martina Slomška, ob teh pa poznamo še eno oljno sliko. Vsa dela so nastala v obdobju med obema svetovnjima vojnoma. Takrat je število upodobitev narodnega buditelja, škofa, pisatelja, pesnika, pedagoga in blaženega Slomška (1800–1862), ki je leta 1859 prenesel sedež lavantinske škofije iz Št. Andraža v Maribor, zelo naraslo, upodabljali so ga tako kiparji kot tudi slikarji. Zgostitev Slomškovih podob v tem času sovpada z aktivnostmi za njegovo beatifikacijo.

Sojč izdelal osnutek za spomenik v Mariboru

Najstarejša znana Sojčeva upodobitev Slomška je relief – osnutek za spomenik iz leta 1922. Takrat so v Mariboru oživilo idejo o postavitvi Slomškovega spomenika.

Kip Antona Martina Slomška pred župnijsko cerkvijo, delo Ivana Sojča

Osnutek prikazuje na kamnu sedečega Slomška, ki si z desnico podpira glavo in pogleduje proti trem rajajočim otrokom na njegovi desni strani. Prizor je umeščen v shematizirano krajino. Na sprednji del postavka je vrezan prvi verz Slomškove pesmi Preljubo veselje (*Preljubo veselje, oj kje si doma!*). Sojčev osnutek je bil ocenjen kot »delo, vredno popolnega priznanja«, pripravljali so tudi odbor za zbiranje denarnih sredstev, vendar do postavitve spomenika ni prišlo. Spomenik Slomšku je bil v Mariboru nato postavljen šele leta 1991, avtor kipa pred mariborsko stolnico pa je Marjan Drev.

Prvi pravi javni spomenik Slomška

Kip Antona Martina Slomška z Blažetom in Nežico v Slovenski Bistrici je najbolj znana Sojčeva upodobitev škofa in tudi najstarejša znana kiparska upodobitev motiva skupine na Slovenskem. Ob tem pa je, čeprav prvotno nameščen na fasado, prvi pravi javni spomenik Antona Martina Slomška.

Sojč je delo zmodeliral v glini in ga odlil v beton oziroma umetni kamen. Prikazuje stojičega celopostavnega Slomška v škofovskem oblačilu, ki polaga desnico na

Ivan Sojč, kip Antona Martina Slomška (glina), vir - Sojčeva zapuščina

Blažetovo ramo in je z njim v očiti interakciji, na levi pa ob njem z odprto knjigo v naročju sedi Nežica. Kompozicija je bila preračunana glede na prvotno postavitev, in sicer se gledalcu oko nazadnje ustavi pri Slomškovi glavi, ki je nagnjena naprej. Upodobitev se nanaša na Slomškovo najobširnejše in najpomembnejše pedagoško delo, učbenik z naslovom *Blaže in Nežica v nedeljske šoli*, ki je prvič izšel leta 1842.

Kip najprej na pročelje doma, zdaj pred cerkvijo

Kiparska skupina je bila nameščena na pročelju leta

Slomškov dom leta 1938, foto - Župnijska kronika

Ivan Sojč, osnutek za spomenik Antona Martina Slomška, 1922, foto - Pokrajinski arhiv Maribor

1937 novo zgrajenega »Slomšekovega doma«. V župnijski kroniki za leto 1938 beremo: »V začetku julija se je ustoličil na fasado kip: Slomšek z Blažekom in Nežiko, lepo delo kiparja Ivana Sojča iz Maribora, ki je stal 16.000 din.« Slomškov dom, ki so ga začeli graditi leta 1937, je

bil v le osmih mesecih povsem dokončan. Kronist je v župnijsko kroniko zapisal, da so se vsa dela izvršila »brez vsakršne nesreče«, kar da je »vsekakor mogočna priprošnja nesmrtnega lavantinskega božjega služabnika Antona Martina Slomška«.

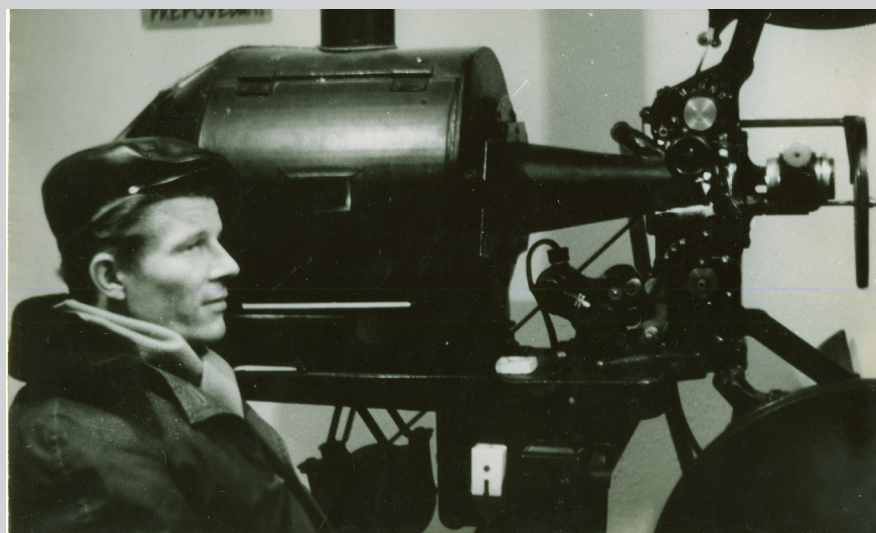
Sojčev kip je stal na najvišji od treh pravokotnih nizkih konzol nad balkonom na levi strani fasade, na desni strani pa je bil nameščen velik križ. V času okupacije so oboje odstranili. Kip Antona Martina Slomška je bil prenesen v zvonico župnijske cerkve, kjer je ostal vse do leta 1991, ko so ga meseca maja slovesno postavili na sedanje mesto pred cerkvijo.

» Pripravil: Milan Sternad iz Makol, fotograf in strasten zbiratelj starih fotografij in razglednic domačega in okoliških krajev.

Kinooperater Emil Ozebek leta 1960 v kinodvorani v Makolah

ZAKLADNICA
STRAIH
FOTOGRAFIJ

STARE
RAZGLEDNICE

Makole, risana razglednica, okrog leta 1900